

Пројекат истраживања

УТИЦАЈ ЕВАЛУАЦИЈЕ НА
ЕФИКАСНИЈУ ОРГАНИЗАЦИЈУ
И КВАЛИТЕТ РАДА ШКОЛЕ

УТИЦАЈ ЕВАЛУАЦИЈЕ НА ЕФИКАСНИЈУ ОРГАНИЗАЦИЈУ И КВАЛИТЕТ РАДА ШКОЛЕ

1. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Успјех школе у остваривању постављених циљева зависи од организације рада. Организација се јавља као средство између циљева и резултата. Појам организације се током цивилизацијског развоја богатио и разуђивао, добијајући нова сложенија значења. У литератури су се усталила три теоријска приступа овом питању: класични (Тејлор, Фајол, Вебер) приступ са становишта међуљудских односа (Е. Мајо и др.) и са становишта утицаја (Ч. Бернард и др.). Главне одлике класичног приступа су стога подјела рада, хијерархијски односи, подређеност нижих службеника вишим, ауторитарно руковођење. Теоријски приступ са становишта међуљудских односа је антитеза класичном приступу у коме је улога појединачног запосленог минимализована. Он је дужан да извршава одлуке донесене горе. Е. Мајо утемељивач приступа са позиције међуљудских односа, сагледао је слабости класичног приступа па је зато тражио да улога појединца у организацији рада буде значајнија, али је отишао у супротни екстрем, потценивши међузависност делова у организацији рада. Вредно је у овом приступу то што се захтева да се истраже ставови, мотивација, сукоби и фрустрације у оквиру малих група. То је подстакло развој психологије рада и проналажење начина да се у већем степену организација рада утемељи на хуманитичком приступу. Укратко, у овом приступу је истакнуто као најважнији однос међу људима а подвучен је значај појединца за укупни резултат.

Приступ са становишта утицаја у новије време заузима важно место у теорији организације рада. У суштини, овде је ријеч о теоријама понашања у организацији рада коју је засновало више научника, међу којима је најзначајнији Ч. Бернард. Према овим научницима предузеће – установа више није „мјесто сарадње и хармоније“. У њима се сучељавају интереси. Једни сарађују, други наређују и одлучују, једни се покорављају, други не. Линије моћи се не поклапају са линијама службене хијерархије. Дефиниција организације представника ове групе (Ч. Бернард) утврђене 30-тих година 20 века још увек је актуелна. „Организација је интегрисана целина у акцији и интеракцији које се врше континуално и усмерено ка јасно одређеном циљу или циљевима. Ако су активности две или више индивидуа у координацији и системски координиране, то конституише организацију“ (према М. Џиновићу).

Организација је повезивање делова у складну целину. Организацијом се увећава учинак појединца. Учинак је увек већи од избора појединачних резултата. Организацијом се поставља систем али и сама организација представља систем. Организација има двојаку улогу и значење. Њоме се поставља систем али организација представља систем.

Систем је повезивање делова у складној целини али тако да се сваки део (елемент) одвија у складну јединствену целину, у складу јединственог циља. Мера

организованости неке делатности јесте повратна информација. Повратна информација треба да прати сваки корак делатности, кад је реч о школи да прати сваки корак одвијања педагошког рада у њој. Повратна информација се обезбеђује континуираним праћењем и вредновањем рада. Нема ефикасне организације без континуираног планирања и вредновања рада.

Кључни разлог зашто школа није ефикасна, зашто није школа успеха за све ученике је у томе што њена организација није системски утемељена. Не постоји континуирани систем вредновања по принципу „данас за данас“. По правилу изостаје повратна информација, о постигнућу ученика. На крају часа ученик не зна шта је научио. Нема слику својих знања. Наставник такође не зна у чему су ученици померили свој ниво обавештености, на часу. Повратна информација о постигнућу ученика стиже прекасно. Свођење резултата врши се тромесечно. Школа ради у условима стално покиданих веза. Не може се управљати наставним процесом, енергијом и знањима ученика ако нема повратне информације, на сваком часу.

Планирање је утицај на будућност. Многи догађаји се не би догодили да није планирања. Планирањем се различити видови рада уређују у систем и тај систем доводи у стање стабилности и оптималне ефикасности. Планирање увек претходи вредновању. Планирањем се дефинишу циљеви и они даље операционализују у програмске задатке. Планирањем се утврђује шта (шта треба да се уради) ко (ко треба да уради) када (када треба да се задатак обави) како (коју технологију треба применити да би се задатак квалитетно обавио) где (место где треба задатак обавити). Планирање служи као основа за праћење и евалуација квалитета обављања програмских задатака. Планирање и евалуација су међусобно повезане и условљене категорије. На основу претходног вредновања програмских задатака обавља се наредно програмирање.

2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет ове теме је утицај евалуације на моделовање ефикасније организације и квалитетнијег педагошког рада школе. У предмету истраживања имплицирана је анализа и утемељење организације рада школе на системским основама и сагледавање утицаја појединих чинилаца на моделовање ефикасније организације рада.

2.1. ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживањем ће се анализирати досадашња пракса организације рада школе. Утврдиће се њена утемељеност на системским основама. Наиме, свака делатност у којој се желе остварити оптималнији резултати мора бити утемељена на системским основама. Систем је повезаност дјелова у складној цјелини у коме се сваки део одвија у складу постављеног циља. Мера уређености је повратна информација. Утврдиће се колико повратна информација прати сваки корак одвијања рада у школи. Откриће се колико је школа утемељена на системским а колико на ентропијским основама.

У овоме се изражава и теоријски значај овог истраживања.

Практични значај истраживања у утврђивању пожељних модела програмирања и вредновања рада школе је утврђивање чинилаца који детерминишу ефикасну организацију рада школе.

3. ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је да се утврди утицај евалуације на моделовање ефикасније организације рада и улога директора као предводника ефикасније организације у савременој школи; да се утврди колико директори реализацијом својих функција (руководне, организаторске, педагошко-инструктивне и др.) доприносе моделовању ефикасније организације на путу од традиционалне према квалитетној-иновативној школи.

Из постављеног циља као логични утврђени су следећи задаци истраживања:

4. ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

ПРВИ ЗАДАТАК: Утврдити колико постојећи систем евалуације рада школе доприноси моделовању ефикасније организације рада школе у тоталу истраживања.

ДРУГИ ЗАДАТАК: истражити какав систем евалуације треба моделовати да би оно у већем степену било у функцији ефикасније организације утемељене на системским основама:

ПОМОЋНИ ЗАДАЦИ:

1) истражити ставове и мишљења испитаника о програмирању које би у већем степену било у функцији ефикасније организације рада.

2) Истражити ставове и мишљења испитаника о моделима пожељног система евалуације које би у већем степену било у функцији системског утемељења ефикасније организације рада школе у тоталу према варијабли пол и радно искуство испитаника.

ТРЕЋИ ЗАДАТАК: Истражити колико директори реализацијом својих функција (руководна, програмска, евалуаторска, иновативна) доприносе утемељењу ефикасније организације и квалитетнијег рада школе.

ПОМОЋНИ ЗАДАЦИ

1. Истражити ставове и мишљења директора о остваривању своје програмерске функције и утицају на моделовање ефикасније организације и квалитетнијег рада школе – у тоталу и према варијабли врсте школе (основна – средња) и радно искуство.

2. Утврдити ставове и мишљења директора о квалитету остваривања педагошко-инструктивне и евалуативне функције и колико оне утичу на моделовање ефикасније организације педагошког рада школе.

3. Истражити који чиниоци, према мишљењу директора, утичу на моделовање ефикасније организације педагошког рада школе.

Повезане са основним и помоћним задацима постављене су и следеће

5. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

ПРВА ХИПОТЕЗА: Постојећи систем програмирања није, у довољној мјери, у функцији моделовања ефикасније организације рада школе.

ДРУГА ХИПОТЕЗА: Испитаници указују на битна обележја евалуације које би било у функцији моделовања ефикасније организације рада школе.

ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ:

1. Испитаници указују на битна обележја програмирања које би било у функцији ефикасније организације рада школе.

2. Испитаници указују на пожељне modele евалуације које би било у функцији моделовања ефикасније организације рада утемељене на системским основама.

ТРЕЋА ХИПОТЕЗА: Директори реализацијом својих функција (руководна, организаторска, програмерска, евалуаторска, педагошко-инструктивна) доприносе утемељењу ефикасније организације и квалитетнијег рада школе.

ПОМОЋНЕ ХИПОТЕЗЕ:

1. Директори својом програмерском улогом утичу на моделовање ефикасније организације рада школе.

2. Нема статистички значајних разлика у ставовима и мишљењима директора о реализацији своје програмерске функције према врсти школе и радном искуству испитаника.

3. Директори позитивно оцењују квалитет остваривања своје педагошко-инструктивне и евалуаторске функције и сматрају да то повољно утиче на ефикасност и квалитет рада у школи.

4. Испитаници су указали на неке кључне чиниоце који утичу на моделовање ефикасније организације рада школе.

6. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

У прикупљању података и интерпретацији резултата биће коришћене следеће методе:

1. Метода теоријске анализе. Овом методом ће се извршити теоријска анализа резултата и откривање каузалних веза између емпиријских резултата и њихово повезивање са ранијим налазима и резултатима.

2. Дескриптивна научно-истраживачка метода. Овом методом ће се извршити прикупљање и анализа резултата до којих се дође овим истраживањем

7. ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

У прикупљању података биће коришћена:

1. Скала о ставовима и мишљењима наставника. Скала ће бити петостепена Ликертовог типа.

2. Скала процене за директоре. Скала ће бити петостепена, Ликертовог типа.

За инструменте биће утврђене одговарајуће метријске вредности како би се допринело њиховој поузданости.

8. УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА

Основни скуп (популацију) овог истраживања чиниће наставници и директори основних и средњих школа Општине Лопаре.

Узорак ће бити стратификованог једноставно случајног карактера.

9. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Истраживање ће пружити драгоцене податке који ће помоћи:

1. Моделовању ефикасније организације рада школе. Биће идентификовани кључни чиниоци који детерминишу ефикаснију организацију. Осветлиће се чињенице системског утемељења организације рада школе. Колико је организација школе утемељена на системским основама. Колико је настава стабилан и ефикасан сазнајни систем.
2. Утврдиће се колико директори реализацијом својих различитих и поливалентних улога (руководна, организаторска, програмерска, педагошко-инструктивна, евалуаторска, иновацијска и др.) утичу на моделовање ефикасније педагошке организације рада школе.
3. Резултати до којих се дође послужиће у теоријском заснивању и практичном моделовању пожељног система програмирања и вредновања у функцији ефикасне организације рада школе.

Литература

1. Андриловић В.: Методе и технике истраживања у психологији одгоја и образовања, Друштво психолога Хрватске, Загреб, 1981.
2. Бабански Ј.: Оптимизација образовног процеса – општедидактички процес, Москва, 1977. (на туском језику)
3. Барет Г. и сарадници: Иновације у основном образовању, Школске новине, Загреб, 1989.
4. Блум Б.: Таксономија когнитивних циљева, Републички завод за унапређивање васпитања и образовања, Београд, 1978.
5. Бранковић Д.: Интерактивно учење у стваралачкој настави у књизи Интерактивно учење 2, Министарство просвете Републике Српске, Бања Лука, 2000.
6. Бујас З.: Точност и осјетљивост наставника при оцјењивању школских задаћа, Напредак, Загреб, 1941.
7. Вила А.: Теорија и пракса функционисања организације, Информатор, Загреб, 1992.
8. Вилотијевић М.: Вредновање педагошког рада школе, Научна књига, Београд, 1992.
9. Вилотијевић М.: Квалитет образовања и школе – кључ за 21. век, Педагогија 2/2000, Београд
10. Вилотијевић М.: Модел годишњег програма рада школе, Академија, Београд, 1995.
11. Вилотијевић М. и Газивода П.: Неопходност промена у основном образовању у књизи Наша основна школа будућности, Учитељски факултети Србије, Београд, 1998.
12. Вилотијевић М.: Дидактика 2 и 3, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1999.
13. Вучић В.: Политичка толеранција, Делфин, Загреб, 1995.
14. Вуд Џ.: Ефикасне школе, Центар за усавршавање руководиоца у образовању (ЦУРО), Богра, 1996.
15. Wertheimer M.: Untersuchungen zur Lehre von Gesthalt, Frankfurt, 1921.
16. Гарднер Ј.: Планирање, Директор школе 4/1998, Београд
17. Герин Д.: Препреке и отворени путеви учењу, Иновације у настави 1/1999, Београд
18. Глассер W.: Квалитетна школа – школа без присиле, Едука; Загреб, 1994.
19. Госсен Д. и Андерсон Ј.: Стварање увјета за квалитетне школе, Алинеа, Загреб, 1996.
20. Грeen Б.: Нове парадигме за стварање квалитетних школа, Алинеа, Загреб, 1996.
21. Грлић Д.: Лексикон филозофа, Напријед, Загреб, 1983.
22. Даниел С. Џ.: Основе образовања на даљину, Образовна технологија 1/2001, Београд
23. Делор Ж.: Образовање – скривена ризница, Министарство просвете Републике Србије, Београд,
24. Deming W. E.: The New Economics for Industry, Government, Education Cambridge, M A: Massachusetts Institute of Technology, 1993.

25. Deming W E.: Our the Crisis, Cambridge- Massachusttes Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study, 1982.
26. Десет година реформи у европским земљама, Еуридице, информативна мрежа образовних система у Европи, издавач Министарство просвете Републике Србије, Београд, 2000.
27. Ђорђевић Б. и Ј.: Ученици о својствима наставника, Институт за педагошка истраживања, Београд, 1988.
28. Ђорђевић Ј.: Иновације у настави, Просвета, Београд, 1996.
29. Ђорђевић Ј.: Научно-технолошка револуција и промене у наставним програмима, Зборник Института за педагошка истраживања бр. 20, Београд, 1987.
30. Ђурић Ђ.: Социјална психологија образовања, Учитељски факултет Сомбор, 1996.
31. Европска димнзија образовања, Министарство просвете Републике Србије, Београд, 1997.
32. Економски лексикон, Савремена администрација, Београд. 1975.
33. Енциклопедијски рејечник педагогије, Матица хрватска, Загреб, 1963.
34. Ивић И. и сарадници: Активно учење, Институт за психологију и Чигоја штампа, Београд, 1997.
35. Kerres M.: Multimediale und tekemedialelernumgebungen, Oldenbourg Verlag. Munchen- Vien, 2001.
36. Courson L. B.: Teching in Furhter Education, London, 1996.
37. Коменски Ј. А.: Велика дидактика, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1952.
38. Крстић Д.: Психолошки ртечник, Савремена администрација, Београд, 1996.
39. Коцић Љ.: Како наставници оцењују примереност програма могућностима ученика, Ревизија образовања 1/1989, Београд
40. Кујунџић Н.: Наставна технологија у зборнику Основе дидактике А. Бежена и сарадника, Школске новине, Загреб, 1991.
41. Ледњев В.С.: Образовни стандарди руских школа (на руском), Стваралачки центар «Сфера» и «Прометеј», Москва, 1998.
42. Lefrancois G. R.: Psihology fon Teaching (Psihologija nastave), Wodswort Publikshing Company, Belmont, California, 1994.
43. Lindgren U.: New Challegens for Teachers and ther Education, Yanting Conference of European Ministers of Education, Backgrind Report, Council of europe, Strazbur, 1987.
44. Литвинцева Н.А.: Стратегија и тактика понашања у конфликту, Директор школе 1-2/2003, Београд
45. Лобок Н.: Препорука о разradi и усавршавању наставних програма усмерених на иновационе активности (на руском језику) у часопису Школско планирање 3/2003; Москва
46. Luis R. & Smit D.: Total qualiti in Higer Education (Totalni kvalitet u visokom obrazovnju), St., Lucie Press, Delray Bech. Florida, 1992.
47. Лофтхауз М.: Управљање учењем, Директор школе 1/1996, Београд

48. Мајор Ф.: Сутра је увек касно, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1996.
49. Мандић П.: Иновације у настави, Свјетлост, Сарајево, 1972.
50. Мандић П. и Мандић Д.: Образовна информациона технологија, Центар за усавршавање руководиоца у образовању (ЦУРО), Београд, 1997.
51. Marentič-Požarnik B.: Izobraževanje učitelja u svetu i pri nas, Ljubljana, 1992.
52. Maslow A.: Mitivation and personaliti, Haroer and Row, 1954.
53. McGregor D.: Human Side of Enterprise, New York: McGraw-Hil, 1960.
54. McKlelland D.: The Achieving Society, New York, Von Nostrand Reinhold co, 1961.
55. Мумфорд Л.: Мит и машина, Графички завод, Загреб, 1986.
56. Nacional Comission on Excellence in Education: A nation at Rick – The imperative for Education Reform, US Department of Educatin 1983. Washington D.C.
57. Наход С. и Бркић П.: Анализа програма основне школе у књизи Наша основна школа будућности, Учитељски факултети Србије, Београд, 1998.
58. Недељковић М.: Осавремењивање основне школе и друштвене потребе у књизи Иновације и традиција у образовању, Заједница учитељских факултета Србије и Руска академија образовања, Москва 1996.
59. Недељковић Ч.: Пuteви образовања, чланак Џона Денисона Технологија високог образовања и економија, Агена , Београд, 1991.
60. Недељковоћ Ч.: Пuteви образовања, чланак Ћ. Гоцера Школски програми и друштвене потребе, Бепград, Агена, 1991.
61. Недовић В. и Круљ Р.: Образовање на размеђи векова, Педагогија 2/2000, Београд
62. Општа енциклопедија Лексикографског завода, Матица хрватска, Загреб, 1967.
63. Петровић М.: Руковођење, Директор школе 1/2002, Београд
64. Политичка енциклопедија, Савремена администрација, Београд, 1975.
65. Пољак В.: Дидактичке иновације и педагошка реформа школе, Школске новине, Загреб, 1984.
66. Raven J.: Some Barriers to Educational Innovation form Outside the School sistem, Teachers College Record, Vol. 85, No 3, 1984.
67. Ратковић М.: Образовање и промене, Учитељски факултет, Београд, 1997.
68. Ратковић М.: Развојни програм – инструмент пројектовања и остваривања евалуације реформе школе, Директор школе 1-2/2003, Београд
69. Речник Ф.: Модуларно програмирање у стручном образовању, Директор школе 1/2002, Београд
70. Сагадин Ј.: Проблем претварања резултата постигнутих на тесту знања у школске оцене, Педагогија 3-4/1972, Београд
71. Скинер Б. Ф.: Наука о људском понашању, Обод, Цетиње, 1969.
72. Skriven M.: Evalution, Harvrad Educational Reviw, Vol 57, 1. februar, 1987.
73. Срића В.: Квалитет односа у руководећим тимовима, Делфин 2/1996, Београд
74. Сузић Н.: Интеракција као вид учења и поучавања, Образовна технологија 3-4/2001, Београд

75. Франковић Д.: Будућност и промјене у образовању и одгоју, Иновације у настави 2/1988, Крушевац
76. Фурлан И.: Упознавање, испитивање и оцењивање ученика, Педагошко-књижевни збор, Загред, 1964.
77. Хавелка Н.: Прилог развијању концепције улоге наставника и улоге ученика у основној школи у књизи Наша основна школа будућности, Заједница учитељских факултета Србије, Београд, 1998.
78. Hebenstreit J. et al: Computers in Education in Developing Countries, UNESCO, Paris, 1984, i Y- Le Corre and J. Schartz, Software and Coursoware to Multimedia Educational Environment, OECD, 1984.
79. Шарановић-Божановић Н.: Узроци и модели превенције школског неуспеха, Институт за педгошка истраживања, Београд, 1984.
80. Шевкушић С.: Кооперативно учење у разреду, Зборник Института за педагошка истраживања бр. 25 од 1993. године, Београд
81. Школе и квалитет, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, Институт за предузетништво МСП БК, Београд и Технички факултет Михајло Пупин; Зрењанин, 1998.